

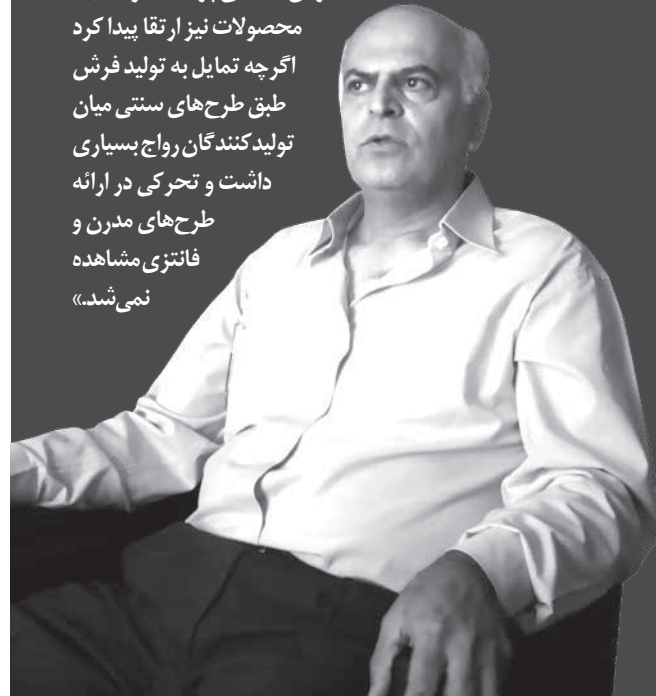
فرش ایران؛ میراث همیشگی ایرانیان

ما می‌پرسیدند «این محصول پتوست یا روتختی؟!»، ضمن این‌که کیفیت چندان خوبی نداشتند و به دلیل پرزدهی بسیار بالا، فروشگاه را باید مرتب تمیز می‌کردیم! علیرغم تمام اعتراضات، پدر به آینده این محصول نوظهور، اطمینان کامل داشت و معتقد بود تولید و فروش فرش ماشینی در آینده نزدیک، سودآور خواهد شد. به‌یاد دارم که یک قطعه فرش ماشینی عمتری متعلق به شرکت مخمل کاشان را با قیمت ۳۷۰ تومان می‌فروختیم و ضمانت‌نامه ۶ ماهه‌ای در اختیار مشتری قرار می‌دادیم تا در صورت بروز هرگونه مشکل، کالای خریداری شده را به ما عودت و فرش دیگری در اختیارشان قرار دهیم. مصرف عمده فرش ماشینی آن سال‌ها به دلیل وزن اندک و حمل‌ونقل آسان، در پیک‌نیک و گشت‌وگذارهای خانوادگی بود و در منازل به‌عنوان کفپوش مورد توجه چندان قرار نداشت. با گذشت زمان و افزایش قیمت فرش‌های

ضمن معرفی بیشتر خود، از ورود به صنعت فرش ماشینی و فعالیت در این صنعت، گفت‌وگو را آغاز نمایم. متولد سال ۱۳۳۴، متولد اصفهان و بزرگ‌شده تهران هستم. فعالیت در صنعت فرش را از پدر به ارث برده‌ام و ایشان یکی از اولین فروشندگان فرش ماشینی در تهران محسوب می‌شدند. البته در ابتدا شغل پدرم، آهنگری بود اما به دلیل دشواری کار و بالا رفتن سن، تصمیم گرفت به فروش پارچه و صنایع دستی اصفهان بپردازد من هم عصرها پس از تعطیلی دبیرستان نزد ایشان می‌رفتم و مشغول کار می‌شدم. اولین مجموعه‌ای که در ایران به تولید فرش ماشینی پرداخت، «کارخانه فرش مخمل کاشان» بود که پدر در کنار فروش صنایع دستی و پارچه به فروش محصولات این کارخانه هم می‌پرداخت که اغلب مورد اعتراض ما قرار می‌گرفت زیرا فرش ماشینی هنوز در بازار ایران ناشناخته بود و حتی اکثر مشتریان از

اشاره:

به‌عنوان فردی که سال‌های طولانی است در صنعت فرش ماشینی به فعالیت می‌پردازد؛ اعتقاد دارد «هیچ کشوری نتوانسته در فرش دستباف، جایگاه ایران را به دست آورد؛ ممکن است بازار کشورها را به دلایل مختلف هم چون ضعف مدیریت و عدم آینده‌نگری ما در اختیار گرفته باشند اما دنیا، فرش را به نام ایران و ایران را به نام فرش دستباف می‌شناسد و از این امتیاز می‌توانیم در صادرات فرش ماشینی استفاده کنیم.» مدیر فروشگاه سپنتا اگر چه ممکن است به‌طور مستقیم به تولید فرش ماشینی نپردازد اما با توجه به سابقه طولانی در این صنعت، کمتر طرح و نقشه‌ای در کشور ارائه شده که در جریان آن قرار نگرفته باشد و به لطف دوستان تولیدکننده به‌ویژه آقای صادقیان - مدیر گروه صنعتی ستاره کویر یزد - از نزدیک با مراحل طراحی و تولید فرش ماشینی ارتباط دارد و با اتکا به همین شناخت ابراز می‌دارد «با گذشت زمان و افزایش قیمت فرش‌های دستباف، نیاز جامعه به فرش ماشینی افزایش یافت ضمن این‌که به دلیل واردات ماشین‌آلات مدرن و مواد اولیه مرغوب، شرکت‌های بیشتری به تولید فرش ماشینی پرداختند و کیفیت محصولات نیز ارتقا پیدا کرد اگر چه تمایل به تولید فرش طبق طرح‌های سنتی میان تولیدکنندگان رواج بسیاری داشت و تحرکی در ارائه طرح‌های مدرن و فانتزی مشاهده نمی‌شد.»

تولیدکنندگان فرش ماشینی در سایر کشورها سعی می‌کنند فرش‌هایی با مواد اولیه ارزان‌تر و برای مصارف کوتاه‌مدت تولید کنند اما در ایران هنوز هم نگرش مردم به فرش ماشینی مانند فرش دستباف است به این معنی که فرش ماشینی را هم یک کالای سرمایه‌ای تلقی می‌کنند.

به فرش ماشینی شدند که در زمان خود، اقدام ارزشمندی محسوب می‌شد اما سیستم بسیار ابتدایی و بدوی بود و امکان ارتقای آن وجود نداشت اما در همین اوضاع، آقای مهندس مروج حرکت بسیار موثر و ماندگاری در فرش ماشینی ایران انجام دادند به این ترتیب که استراتژی نصب ماشین‌آلات تکمیل در کاشان را پیاده‌سازی نمودند. به ایشان عنوان داشتیم «با انجام این کار، به‌عنوان تولیدکننده لطمه خواهید خورد زیرا واحد تولیدی شما با ماشین‌آلات مدرن و کیفیت بالای تولید به فعالیت می‌پردازد و با

به دلیل افزایش نیاز مردم، واردات این محصول نیز آغاز شد. آخرین محموله وارداتی فرش ماشینی به ایران در سال ۱۳۶۱ بود و پس از آن با ممنوعیت واردات فرش مواجه شدیم. اگرچه دشواری و تنگناهای خاصی وجود داشت اما شرکت‌های بخش خصوصی به واردات ماشین‌آلات فرش‌بافی پرداختند و این صنعت بار دیگر احیا شد. در ادامه نیز تعداد فروشگاه‌های عرضه فرش ماشینی افزایش یافت و این محصول توانست جایگاه خوبی در سبدخرید مردم پیدا کند.

در یک مقطع زمانی صدور بدون حساب و کتاب پروانه بهره‌برداری واحدهای فرش‌بافی، به طور سرسام‌آوری افزایش یافت و بسیاری از کارشناسان همین موضوع را دلیل اصلی تقدم کمیت بر کیفیت فرش ماشینی می‌دانند و اعتقاد دارند در این زمان، فرش ماشینی با آسیب‌های بسیاری مواجه شد. دیدگاه شما در این مورد چیست؟

زمانی که هراس از توزیع آزاد فرش ماشینی از بین رفت، تولیدکنندگان به سمت واردات ماشین‌آلات فرش‌بافی روی آوردند و تولیدات خود را افزایش دادند؛ ضمن این که تعداد واحدهای فرش‌بافی نیز به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای افزایش پیدا کرد؛ در این شرایط، برخی از صنعتگران هم به تولید دستگاه‌های فرش‌بافی روی آوردند و حتی آقای کرامتیان موفق به تبدیل دستگاه موکت

در واحدهای فرش‌بافی که پس از انقلاب در اختیار مدیران دولتی قرار گرفته بودند، تمایل به خرید سایر کفپوش‌ها مانند موکت روند صعودی به‌خود گرفت و اغلب کارخانه‌های بزرگ و خوشنام (که پس از انقلاب مصادره شده بودند) به تدریج تعطیل شدند و وضعیت مناسبی بر این صنعت حکمفرما نبود. پس از مدتی، برخی از کارخانه‌ها به صورت کارمزدی به تولید فرش ماشینی پرداختند به این ترتیب که مواد اولیه از طریق فروشندگان فرش در اختیارشان قرار می‌گرفت و محصولات پس از تولید جهت توزیع و فروش به فروشندگان واگذار می‌شد. اجرای این سیاست با موفقیت انجام شد برای مثال مواد اولیه را از کارخانه‌های نساجی در اختیار شرکت فرش شیراز (به مدیریت آقای مهندس مروج یکی از پیشکسوتان و اساتید مسلم فرش ماشینی) تأمین و تحت نام «فرش شیراز» در اختیار مردم قرار می‌دادیم. در این سال‌ها، قیمت فرش ماشینی به حدود ۱۲ هزار تومان برای یک‌تخته ۱۲متری رسیده بود و کیفیت مناسبی هم داشت اگرچه با فرش‌های امروز، قابل مقایسه نیستند زیرا امروز، ماشین‌آلات مدرن و مواد اولیه بسیار مرغوب در واحدهای تولیدی وجود دارد و کارخانه‌ها تجارب ارزشمندی در زمینه طراحی و تولید فرش ماشینی کسب کرده‌اند.

تولید فرش ماشینی در ایران از چه زمانی و چگونه رونق گرفت؟ پایه‌گذاران این صنعت در ایران برادران لاجوردی بودند و بقیه به نوعی دنباله‌رو آنان محسوب می‌شدند. تولید فرش ماشینی در کشور به تدریج رونق گرفت و حتی

دستباف، نیاز جامعه به فرش ماشینی افزایش یافت ضمن این که به دلیل واردات ماشین‌آلات مدرن و مواد اولیه مرغوب، شرکت‌های بیشتری به تولید فرش ماشینی پرداختند و کیفیت محصولات نیز ارتقا پیدا کرد اگرچه تمایل به تولید فرش طبق طرح‌های سنتی میان تولیدکنندگان رواج بسیاری داشت و تحرکی در ارائه طرح‌های مدرن و فانتزی مشاهده نمی‌شد بنابراین پدرم تصمیم گرفت به واردات فرش ماشینی با طرح‌های مدرن از ایتالیا، آلمان و اسپانیا بپردازد. لازم به یادآوری است که آن زمان، هنوز ترکیه وارد میدان تولید و صنعت فرش ماشینی نشده بود و ایران در این صنعت، جایگاه بالاتری نسبت به ترکیه داشت.

همان‌طور که می‌دانید تولیدکنندگان فرش ماشینی در سایر کشورها سعی می‌کنند فرش‌هایی با مواد اولیه ارزان‌تر و برای مصارف کوتاه‌مدت تولید کنند اما در ایران هنوز هم نگرش مردم به فرش ماشینی مانند فرش دستباف است به این معنی که فرش ماشینی را هم یک کالای سرمایه‌ای تلقی می‌کنند و انتظار دارند سال‌های متمادی قابل استفاده باشد! به‌همین دلیل ایران جزو معدود کشورهایی است که فرش با کیفیت و دوام بسیار بالا تولید می‌کند.

این روند ادامه داشت تا انقلاب اسلامی به وقوع پیوست که در این زمان، تولیدکنندگان با کمبود شدید مواد اولیه مواجه شدند و مشکلات متعددی در مسیر تولید و عرضه فرش ماشینی به‌وجود آمد، حتی عرضه فرش ماشینی به صورت سهمیه‌ای میان متقاضیان توزیع می‌شد. به دلیل کاهش تولید ناشی از کمبود مواد اولیه، سوءمدیریت

می‌توانیم در صادرات فرش ماشینی استفاده کنیم.

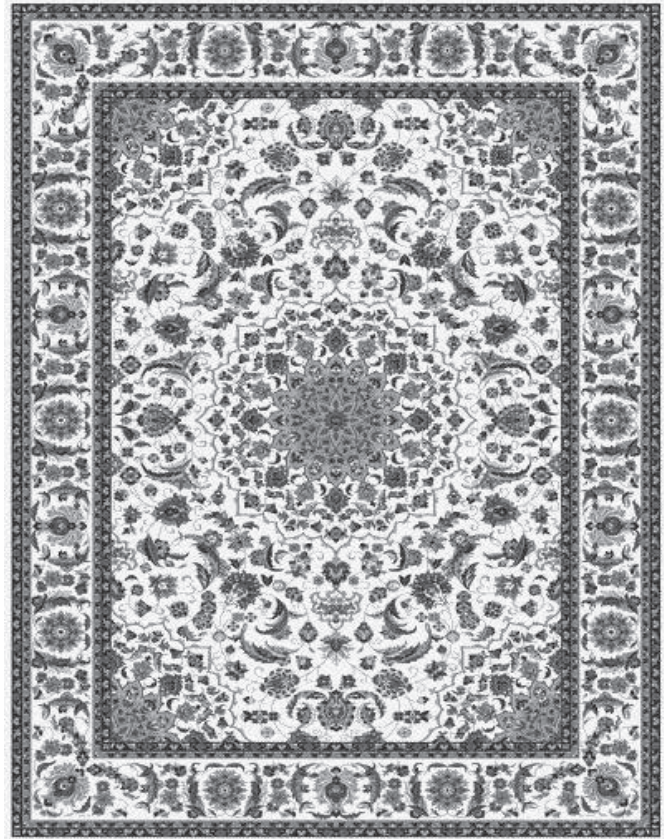
توانمندی تولیدکنندگان فرش ماشینی ایران به اندازه‌ای است که قادرند کل ایران را فروش کنند ولی از تمام ظرفیت تولید استفاده نمی‌کنیم؛ باید توجه داشت که در نهایت باید بخشی از این تولیدات را به صادرات اختصاص دهیم و بازار مصرف آن را در سایر کشورها به دست بیاوریم، این امر با حضور

موثر در نمایشگاه‌های بین‌المللی و حضور تجار خارجی در نمایشگاه‌های ما تحقق پیدا می‌کند. متأسفانه نمایشگاه‌های فرش در ایران برای کشورهای دیگر شناخته شده نیست و تبلیغاتی هم برای حضور بازدیدکنندگان یا تجار خارجی انجام نمی‌شود؛ در حالی که تاریخ برگزاری نمایشگاه دموتکس هانوفر برای تمام تولیدکنندگان و فعالان صنعت کفپوش دنیا آشناست. چرا حداقل نباید برنامه‌ای برای برگزاری یک نمایشگاه موفق و موثر بین‌المللی در ایران تدوین نماییم؟ اگر دولتمردان توجهی به این امر ندارند؛ چرا صنعتگران بخش خصوصی دست به کار نمی‌شوند و به انتشار تبلیغات فرامرزی نمی‌پردازند تا بتوانند مشتریان خارجی را با فرش ماشینی ایران آشنا کنند؟ هیچ‌گاه ترکیه، بلژیک، هند و ... نمی‌تواند فرش‌های همتای فرش ایران تولید نماید زیرا با طرح و نقشه ایرانی بیگانه است و درکی از حرکت‌های اسلیمی و خطوط ایرانی ندارد به همین دلیل در دنیا می‌توانیم حرف‌های زیادی برای گفتن داشته باشیم همان‌طور که برخی از شرکت‌ها مانند فرش ستاره کویر یزد در نمایشگاه‌های دموتکس شرکت می‌کند و از سوی مخاطبان خارجی مورد استقبال نیز قرار می‌گیرد البته از نظر قیمت،

وارد میدان تولید شدند! این رشد بی‌رویه و غیرمنطقی، مشکلات بسیاری برای فرش دستباف به وجود آورد به طوری که در کاشان- مرکز تولید فرش دستباف ایران- دارهای قالی جای خود را به ماشین‌های فرش بافی دادند.

در حال حاضر وضعیت صنعت فرش ماشینی در کشور چگونه است؟

هنوز هم صنعتی پیشرفته و سودآور محسوب می‌شود و مواد اولیه مصرفی آن دیگر مانند گذشته محدود به آکرلیک نمی‌شود و تولیدکنندگان از پلی‌استر و پلی‌پروپیلن نیز در تولیدات خود بهره می‌برند. مطلب دیگر این‌که فرش ماشینی تولید ایران به خارج از کشور صادر می‌شوند اما متأسفانه در این زمینه سرمایه‌گذاری صحیح و اصولی توسط دولت انجام نشده است. در نمایشگاه‌های خارجی نیز حضور می‌یابیم اما این حضور بیشتر جنبه خودنمایی به سایر تولیدکنندگان را دارد و کمتر به جذب مشتریان خارجی پرداخته می‌شود. به اعتقاد من، در صنعت فرش ماشینی حرف‌های زیادی برای گفتن داریم اما چرا باید این بازار تحت‌الشعاع کشوری مانند ترکیه قرار گیرد که نه همچون ایران دارای پیشینه در تولید فرش است و نه ذوق و سلیقه منحصر به فرد طراحان ایرانی را دارد؟! با اطمینان عنوان می‌کنم که هیچ‌کشوری نتوانسته در فرش دستباف، جایگاه ایران را به دست آورد؛ ممکن است بازار کشورها را به دلایل مختلف هم‌چون ضعف مدیریت و عدم آینده‌نگری ما در اختیار گرفته باشند اما دنیا، فرش را به نام ایران و ایران را به نام فرش دستباف می‌شناسد و از این امتیاز

نصب ماشین‌آلات تکمیل، واحدهای کوچک که تولیدات چندان خوبی ندارند؛ رشد می‌کنند و ممکن است در آینده به تهدید بزرگی برای شما تبدیل شوند.» اما آقای مهندس مروج پاسخ دادند «به هر حال باید اجازه دهیم این صنعت رشد کند.» به این ترتیب آقای مهندس مروج، مسبب احیای این صنعت در ایران شدند و با این اقدام، سایر تولیدکنندگان فرش ماشینی به رشد و توسعه قابل توجهی دست یافتند و ضمن نوسازی و بازسازی ماشین‌آلات قدیمی، خود را با تکنولوژی روز اروپا تطبیق دادند به طوری که اواخر دهه ۷۰، حدود ۵۰۰ کارخانه فرش بافی راه‌اندازی شدند و در این میان افرادی هم بودند که بدون کوچک‌ترین دانش فنی نسبت به فرش ماشینی، تنها با هدف کسب سود و درآمد بیشتر،

متأسفانه برخی از واحدهای تولیدی نه تنها به خلق طرح‌های جدید نمی‌پردازند بلکه منتظر فرصت می‌مانند تا مثلاً ببینند کدام طرح فلان شرکت در بازار پرفروش‌تر و سودآورتر است تا همان نقش و طرح را عیناً کپی کنند!

نیز مشتریان خاص خود را دارد. فرش‌های ابریشم‌گونه هم بازار خوبی پیدا کرده‌اند و مورد استقبال مصرف‌کنندگان قرار گرفته است به طوری که اکثر تولیدکنندگان، این محصول را در برنامه کاری خود قرار داده‌اند.

مطلب‌نهایی؟

امیدوارم صنعت فرش ماشینی ایران به جایگاهی برسد که دیگر فرش خارجی مجال برای توزیع نداشته باشد. از تولیدکنندگان می‌خواهم به روی طرح و نقشه سرمایه‌گذاری جدی انجام دهند، در نمایشگاه‌های معتبر خارجی شرکت کنند و از نمونه‌های موفق جهانی بازدید به عمل آورند. ضمناً برای صادرات و ورود به بازار جهانی تلاش بیشتری کنند زیرا فرش متعلق به ایران‌زمین است و باید برای این سرزمین باقی بماند.

با طرح و نقشه این قبیل فرش‌ها نیز آشنایی دارم و با توجه به تجربه طولانی در زمینه توزیع و فروش فرش، سلیقه و نیاز مصرف‌کنندگان را در اختیار تولیدکنندگان قرار می‌دهم تا محصولات تولید شده منطبق با سلیقه، خواسته و نیاز مردم ارائه شود. تاکنون دغدغه تولید و دردهای آن! را نداشته‌ام البته توزیع هم مشکلات خاص خود را دارد و برخلاف تصور رایج، کاری آسان نیست. در حال حاضر جلب رضایت و اعتماد مصرف‌کننده برای خرید فرش یک هنر محسوب می‌شود از سوی دیگر هزینه‌های مربوط به راه‌اندازی و مدیریت فروشگاه بسیار زیاد است و دست کمی از یک مجموعه تولیدی ندارد!

در حال حاضر چه ابعاد و چه رنگ‌هایی در بازار فرش ماشینی ایران، مورد توجه بیشتر مردم قرار دارند؟

در تهران و اغلب شهرهای بزرگ، عمدتاً از فرش‌های ۶ متری با رنگ‌های مدرن استفاده می‌شود زیرا آپارتمان‌ها متراژ محدودی دارند و مانند گذشته سراسر منزل با فرش پوشانده نمی‌شود. در مورد رنگ هم باید عنوان نمایم که از رنگ‌های سنتی مانند قرمز لاک‌سیار دور شده‌ایم و رنگ کرم شکلاتی همیشه متداول است زیرا با دکوراسیون منازل هماهنگی بهتری دارد. البته رنگ‌های خاص

ببینند کدام طرح فلان شرکت در بازار پرفروش‌تر و سودآورتر است تا همان نقش و طرح را عیناً کپی کنند! تعدادی نیز اسامی شرکت‌های موفق را با یک پسوند یا پیشوند بیشتر تقلید می‌کنند تا در ذهن مشتری تداعی‌گر همان شرکت موفق و شناخته شده باشد و مردم به دلیل عدم اطلاع از اصل ماجرا، محصولات این شرکت مقلد را با تولیدات شرکت معتبری که هزینه‌های میلیاردری بابت تبلیغات محصولات خود و برندسازی پرداخته‌است؛ یکسان قلمداد می‌کنند و زمانی که متوجه کیفیت نامرغوب محصول خریداری شده می‌شوند، اعتماد خود را نسبت به برند اصلی از دست می‌دهند زیرا نمی‌دانند این محصول بی‌کیفیت، تولید مجموعه‌های کپی‌کار است نه مجموعه‌های معتبری مانند ستاره کویر یزد، فرش مشهد و ...

آیا تاکنون به تولید فرش ماشینی در یک مجموعه مستقل فکر کرده‌اید یا ترجیح می‌دهید هم‌چنان به توزیع و فروش آن بپردازید؟

تاکنون کمتر طرح و نقشه‌ای در کشور ارائه شده که در جریان آن قرار نگرفته باشم و به لطف دوستان تولیدکننده به‌ویژه آقای صادق‌یان - مدیر گروه صنعتی ستاره کویر یزد - از نزدیک با مراحل طراحی و تولید فرش ماشینی ارتباط دارم، هم‌چنین به دلیل سابقه واردات فرش ماشینی،

توان رقابت با سایر تولیدکنندگان را نداریم و هزینه‌های تولید در کشور به دلیل مشکلاتی مانند افزایش نرخ دلار، مواد اولیه، قیمت تمام‌شده و ...، بسیار بالاست بنابراین توان تولید با حداکثر ظرفیت در اغلب واحدهای تولیدی وجود ندارد.

دیدگاه شما در مورد طراحی فرش‌های ماشینی چیست؟ این اعتقاد وجود دارد که طراحی این فرش‌ها نیز برگرفته از طرح فرش دستباف است و خلاقیت کمتری در آن مشاهده می‌شود...

زمانی که یک واحد تولید فرش ماشینی با سرمایه‌های هنگفت راه‌اندازی می‌شود، اکثر مدیران از توجه به مهم‌ترین موضوع و اساس حرکت مجموعه تولیدی یعنی «طرح و نقشه خلاقانه» باز می‌مانند به همین دلیل در بخش طراحی، نقشه‌کشی و رنگ‌بندی با ضعف مواجه هستیم. در دنیای امروز با توجه به رشد اینترنت، دسترسی به اطلاعات گسترده در مورد طراحی، رنگ و نقشه بسیار آسان‌تر از گذشته است؛ منتها باید گروهی از طراحان جوان خوش‌ذوق ایرانی دور یکدیگر جمع شوند تا ضمن توجه طرح‌های اصیل ایرانی به ارائه طرح‌های مدرن و کم‌نظیر بپردازند. مطلب دیگر این‌که متأسفانه برخی از واحدهای تولیدی نه تنها به خلق طرح‌های جدید نمی‌پردازند بلکه منتظر فرصت می‌مانند تا مثلاً